

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕРМІНУ «ПОТЕНЦІАЛ»

к.е.н. **Касьяненко В.О.**
Сумський державний університет, Україна

Термін «потенціал» активно почав використовуватися у науковій літературі з кінця 1970-х – початку 1980-х рр., що обумовлено активізацією досліджень у заданому науковому напрямку [2]. Варто відзначити, що термін «потенціал» латинського походження та у перекладі означає "міць, силу". Однак більшість науковців, які досліджують це питання, трактують його як ступінь потужності в якому-небудь відношенні, сукупність засобів, необхідних для реалізації поставленої мети.

Акцентуємо увагу на тому, що на сьогодні в економічній науковій літературі спостерігається розмитість предметного поля дослідження, оскільки існує декілька підходів до розуміння сутності потенціалу, зокрема можна виділити ресурсний, ймовірнісний, результатний, результатно-ймовірнісний, структурний, цільовий та системний підходи.

Прихильники ресурсного підходу до розуміння сутності категорії «потенціал» розглядають його виключно як деяку критичну масу ресурсів, необхідних для розвитку системи. При цьому варто акцентувати увагу на тому, що в науковій літературі склалося дві ресурсні позиції. Згідно з першою позицією потенціал – це сукупність наявних ресурсів, інша наголошує на тому, що під потенціалом варто розуміти наявні та потенційно можливі ресурси.

Ймовірнісний підхід розглядає потенціал як сукупність можливостей у якій-небудь сфері для досягнення певної мети. Так, наприклад, на думку Люкшинова А.М. [3], потенціал підприємства являє собою сукупність його можливостей по випуску продукції (наданню послуг). Відповідно до визначення, наведеного у роботі [3], потенціал визначається як сукупність можливостей у певній сфері для досягнення поставленої мети. Такий підхід до визначення потенціалу, на нашу думку, виглядає дещо звуженим, оскільки відбиває лише одну з його граней.

Результатний підхід враховує лише наявні ресурси та можливості їх використання. Так, у Великій Радянській Енциклопедії зазначається, що потенціал це наявні у розпорядженні економічного суб'єкта ресурси, які здатні забезпечити випуск високоякісних товарів та послуг, необхідних для задоволення всебічного попиту широких верств населення. Разом з тим, «потенціал» – це не лише кількість наявних ресурсів, але й можливості, що містяться в них, які забезпечують необхідні умови розвитку системи в певній галузі [1].

Дещо ширше сутність потенціалу розглядають прихильники результатно-ймовірнісного підходу, які наголошують на тому, що з метою забезпечення ефективного розвитку мають враховуватися не лише реальні та потенційні ресурси, але і можливості їх використання. Тобто в межах визначеного підходу потенціал розглядається як деяка гранична величина реальних та потенційно залучених ресурсів. Тобто в межах визначеного підходу потенціал характеризує максимально можливий об'єм використовуваних ресурсів. Отже, прихильники даного підходу вживають поняття «потенціал» як синонім поняття «можливість» стосовно будь-якої сфери, «ступінь потужності» у будь-якому відношенні. Таким чином, в межах визначеного підходу, на відміну від попередніх, розглядаються не лише наявні та потенційні ресурси, а і можливості щодо їх використання.

Прихильники структурного підходу розглядають потенціал як єдність структури та функцій об'єкта. Виходячи з чого ефективність використання потенціалу прямо залежить від єдності структурних та функціональних складових елементів потенціалу. Вадою визначеного підходу є той факт, що він залишає поза увагою суб'єктно-об'єктну залежність системи, визначаючи при цьому управління переважно як наслідок чи спосіб комбінації складових потенціалу.

Іншим, не менш поширеним та, на наш погляд, недостатньо обґрунтованим, є визначення потенціалу з точки зору *цільового підходу*, в межах якого потенціал розуміється як потенційна можлива здатність об'єкта дослідження трансформувати наявні та потенційно можливі вхідні ресурси у вихідні.

Системний підхід є комплексним відображенням усіх вище визначених підходів до трактування категорії «потенціал», оскільки враховує як наявні та потенційно можливі ресурси, так і можливості їх використання, а також враховує здатність суб'єктів господарювання досягнення поставлених цілей.

Виходячи з вище визначеного ми дійшли висновку, що термін «потенціал» застосований до суб'єкта дослідження, повинен характеризувати не тільки комплекс наявних та потенційних ресурсів, але й можливості їх використання, а також інтегральні здатності цього суб'єкта ефективно вирішувати поставлені перед ним завдання, раціонально використовуючи при цьому ресурси, враховуючи та узгоджуючи різні інтереси.

1. Большая Советская Энциклопедия: в 53 т. [Электронный ресурс] // гл. ред. Б.А. Введенский]. – Режим доступа: <http://encycl.yandex.ru>

2. Экономический потенциал Страны Советов.- М., 1989 г. Экономический потенциал развитого социализма. / Под ред. Мочалова Б.М.- М., 1982 г.

3. Задоя А.А. Народно-хозяйственный потенциал и интенсивное воспроизводство. – Киев, 1986 г.

4. Рахлин К. М, Серова О. Ю. Потенциал организации как основа ее конкурентоспособности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://quality.eur.ru/MATERIALY9/potencial.htm>